

1. 'Er is geen God en geen absolute moraal'

Van christenen wordt vandaag de dag verwacht dat ze hun geloof voor zichzelf houden. Beweringen over Gods waarheid en over absolute moraal horen, zo wordt ons gezegd, thuis in de sfeer van persoonlijke ervaring.

Een onderzoek naar de houding onder jongvolwassenen in Amerika uit 2011 laat het volgende zien:

Zes van de tien (60 procent) jongvolwassenen die we interviewden gaven blijk van een in hoge mate individualistische benadering van moraal. Ze zeiden dat moraal een kwestie van persoonlijke keuze is, volledig een zaak van individuele besluiten. Moreel goed en kwaad is in hun ogen ten diepste een kwestie van de eigen mening. (...) In deze wereld van moreel individualisme kan ieder er zijn eigen overtuigingen over moraal op nahouden, maar die eigen visie *moet je ook voor jezelf houden*. Als je stem geeft aan je eigen morele opvattingen dan is dat op zichzelf al bijna immoreel.¹

Het idee van een moreel oordeel wordt geringschattend 'veroordelelend' genoemd en moraal wordt geassocieerd met een negatief 'moralisme'.² Tegen christenen wordt gezegd: 'Geloof wat je wilt, aanbid wie je wilt en voed je kinderen op zoals je wilt, maar breng je geloof niet in de publieke ruimte!'

Onder de 'publieke ruimte' wordt dat verstaan wat zich buiten onze eigen religieuze praktijk thuis en in de kerk bevindt. Daarbij gaat het om onze omgang met burens en de gemeenschap (werk, studie,

1. Smith, C. e.a., *Lost in Transition. The Dark Side of Emerging Adulthood* (OUP US 2011), 21, 24, mijn cursivering.

2. Furedi, F., 'The Diseasing of Judgment', *First Things*, januari 2021 (geraadpleegd op 30 december 2020), <https://www.firstthings.com/article/2021/01/the-diseasing-of-judgment>

zakenleven, vrijwilligerswerk, overheid), wat er speelt in ons land (media, universiteiten, politiek), en globaal (internationale groeperingen en organisatie). ‘Publieke waarheid’ is gebaseerd op fysieke en materiële zaken die wetenschappelijk bewezen kunnen worden, zo denkt men. Alles wat immaterieel is, zo veronderstelt men, zweeft in het rijk van het onbewijsbare en persoonlijke.

Onze cultuur is vergeven van een naturalistische wereldvisie (deze wereld is alles wat er is). Daartegenover staat de theïstische wereldvisie (deze wereld is geschapen door God). Onze cultuur staat dus lijnrecht tegenover het Bijbelse christendom.

Daardoor kunnen we ons al snel geïntimideerd voelen. Vergeet echter niet dat de apostel Paulus tweeduizend jaar geleden in een cultuur leefde die nog vijandiger was dan de onze, als het gaat om de waarheidsclaims van Christus. Toch was Paulus ervan overtuigd dat er een waarheid is die ieder mens kent:

Want de toorn Gods wordt geopenbaard van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen, als die *de waarheid* in ongerechtigheid *ten onder houden*; overmits hetgeen van God kennelijk is, *in hen openbaar is*; want God heeft het hun geopenbaard. Want Zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. (Rom. 1:18-20, cursivering door mij)

We hebben allemaal Gods onzichtbare eigenschappen waargenomen. God heeft Zichzelf duidelijk aan allen geopenbaard, en de waarheid is ‘verstaan en doorzien’ (vers 20). Ondanks de helderheid van deze openbaring houden mensen ‘de waarheid ten onder’ (vers 18). Zij veranderen ‘de waarheid Gods’ (...) in de leugen’ (vers 25).

Een wereld zonder vensters

De duivel is de vader van de leugen (Joh. 8:44), die altijd leugens blijft vertellen. Zijn grootste leugen is de ontkenning van het be-

staan van de Schepper. De heerlijkheid van de schepping, van de weidsheid van het heelal tot de complexiteit op celniveau, verkondigt dat er een Schepper God is. De kans dat we in de leugen geloven is echter groter als we de (valse) aanname aanvaarden dat 'echte waarheid' alleen iets van doen heeft met fysieke en materiële dingen die wetenschappelijk bewezen kunnen worden (je kunt God niet onderzoeken in een laboratorium).

De naturalistische wereldvisie oppert dat mensen vroeger, in het voorwetenschappelijke tijdperk, geloofden in God, maar dat de 'wetenschap' nu alles kan verklaren. Daardoor hebben we dat oude bijgeloof niet meer nodig.

De Britse humanistische sociëteit heeft een video voor schoolkinderen waarin de cabaretier Stephen Fry hun vertelt dat wetenschap het 'testen van theorieën is om bewijzen te leveren' en dat die 'echt' is in tegenstelling tot religie en het bovennatuurlijke (waarmee gesuggereerd wordt dat die 'onecht' zijn).³

We moeten dus de vensters sluiten, de rolluiken neerhalen en iedere gedachte buitensluiten dat er wellicht iets 'daarbuiten' zou zijn, hoger dan de dingen die we kunnen zien en aanraken en proeven en horen en voelen. We blijven achter in een gevangenis (zij het een comfortabele) waaruit je niet kunt ontsnappen. Er is geen uitgang naar de wereld daarbuiten. Geen toegang tot transcendentie, eeuwige waarden, mysterie of God.⁴

Vaak wordt dit gezien als een 'wetenschappelijke' wereldvisie: objectief waar en gebaseerd op stevige bewijzen. Maar ten diepste is het een filosofische wereldvisie, een pseudoreligie, die een alternatieve verklaring biedt voor het kwaad en een alternatieve 'red-

3. British Humanist Society, 'How do we know what's true and false?' (geraadpleegd op 11 januari 2021), <https://www.youtube.com/watch?v=Yk5IWzTfWeM>
Zie hoofdstuk 7 voor een reactie hierop.

4. Berger, P. e.a. (red.), *Against the World, For the World. The Hartford Appeal and the Future of American Religion*, Seabury 1976. De socioloog Peter Berger muntte de frase 'wereld zonder vensters' om een wereldvisie te beschrijven die het bovennatuurlijke verwerpt en gelooft dat er alleen materie is. Hij beschreef dat ook als de 'gevangenis van de moderniteit'.

ding' aanbiedt. De Bijbel leert dat lijden en onrechtvaardigheid in de wereld kwamen als gevolg van de 'val' (dat wil zeggen de ongehoorzaamheid aan God), en dat de ultieme oplossing te vinden is in de verlossing die Christus heeft veiliggesteld. De Bijbel leert ook dat de wereld Gods schepping is, en dat het onze plicht is om de bronnen van de wereld te begrijpen en te ontwikkelen zodat ze de mensheid tot zegen kunnen zijn. De socioloog Rodney Stark heeft overtuigend beargumenteerd dat de christelijke theologie 'essentieel was voor de opkomst van de wetenschap'.⁵ Christendom en wetenschap moeten nooit tegen elkaar uitgespeeld worden. Maar de naturalistische wereldvisie beweert dat onwetendheid, ongelijkheid, achterdocht en religie (niet zonde!) de oorzaken zijn van menselijk lijden. Die kunnen alleen worden opgelost met behulp van de wetenschap en door je gezonde verstand te gebruiken (en religie uit te bannen).⁶

Hieronder volgt een aantal van de meest voorkomende leugens over mensen en over de maatschappij, die door velen worden geloofd, gepropageerd in ons onderwijssysteem en die in het publieke leven gemeengoed zijn geworden. Ze vloeien allemaal voort uit een wereldvisie die God verwerpt.

Geen Schepper God: geleidelijke ontwikkeling

De eerste leugen is dat we bestaan als gevolg van een proces van toeval en evolutie. Mensen worden slechts gevormd door chemische, fysieke en economische processen, en we zijn ten diepste niet veel anders dan andere levende wezens. Jacob Bronowski (1908-1974),

5. Stark, R., *For the Glory of God. How Monotheism Led to Reformation, Science, Witch-Hunts and the End of Slavery*, deel 2 ('God's Handiwork. The Religious Origins of Science'), Princeton 2003, 121-199, 123.

6. Het doel van de Britse humanistische sociëteit was tot juli 2011 'de morele en sociale ontwikkeling van de gemeenschap, los van theïstische of dogmatische opvattingen of doctrines'. Daarna heeft de organisatie haar PR wat aangepast om toleranter te lijken, maar op dit moment voert ze een campagne om een einde te maken aan al het christelijk onderwijs in Groot-Brittannië. The Christian Institute, *Curriculum and Assessment (Wales) Bill. Compulsory Atheism Lessons*, 2021, 11.

de presentator van de beroemde BBC-serie *The ascent of man*, be-
weerde het volgende:

De mens maakt deel uit van de natuur, op dezelfde manier als een steen,
een cactus of een kameel daar deel van uitmaakt.⁷

Heel de werkelijkheid bestaat uit materie. Ons verstand, gedachten
en opvattingen zijn slechts chemische processen in ons brein. We
hebben geen eeuwige ziel. Er is geen bovennatuurlijk rijk. Dit ge-
dachtegoed vormt de basis van het humanisme, dat ‘uitgaat van de
mens alleen en de mens tot maatstaf maakt voor alle dingen’.⁸ Carl
Sagan (1934-1996) werd de ‘humanist van het jaar’ in 1981 en zei:

De kosmos is alles wat er is, wat er ooit was of wat er ooit zal zijn.⁹

Als onze gedachten en opvattingen slechts chemische processen
in ons brein zijn, waarom zouden we daar dan zo veel waarde aan
hechten? Charles Darwin beseftte wat de gevolgen waren van zijn
eigen theorie:

Deze afschuwelijke twijfel steekt altijd de kop op: zijn de overtuigingen
van de menselijke rede, die zich heeft ontwikkeld vanuit de rede van la-
gere dieren, wel van enige waarde of zijn ze wel betrouwbaar? Zou ie-
mand vertrouwen hechten aan de overtuiging van het verstand van een
aap, als dat al overtuigingen zou bevatten?¹⁰

7. Bronowski, J., *The Ascent of Man*, 1965/2011.

8. Schaeffer, F., Koop, E.C., *Whatever Happened to the Human Race?*, 1980, 97.

9. Sagan, C., *Cosmos. A Personal Journey*, 1980, 4. Dit wordt opnieuw bevestigd in de drie
humanistische manifesten van 1933, 1973 en 2003 (geraadpleegd op 4 januari 2021): <https://americanhumanist.org/what-is-humanism/manifesto1/>, <https://americanhumanist.org/what-is-humanism/manifesto2/>, <https://americanhumanist.org/what-is-humanism/manifesto3/>

10. ‘Darwin’s “Horrid Doubt”. The Mind’, *Evolution News and Science Today*, Discove-
ry Institute, 11 september 2014 (geraadpleegd op 18 juni 2020), <https://evolutionnews.org/2014/09/darwinshorrid/>

De utilitaristische ethicus Peter Singer (1946) beargumenteert dat de logische gevolgtrekking van evolutie door toevallige mutatie en natuurlijke selectie is dat de mensheid geen speciale waarde heeft, en dat er geen onbetwistbare reden is om het menselijk leven te beschermen boven het leven van dieren.

Racisten overtreden de wet van de gelijkheid door meer waarde te hechten aan de belangen van leden van hun eigen ras. (...) Seksisten doen het principe van gelijkheid geweld aan door de voorkeur te geven aan hun eigen sekse. Op vergelijkbare wijze hechten speciësisen meer waarde aan de belangen van hun eigen soort dan aan de hogere belangen van leden van andere soorten.¹¹

De gedachte dat mensen speciaal zijn, zo beargumenteert hij, komt voort uit het christendom en de opvatting dat alleen mensen een ziel hebben die nooit zal sterven. Door te doden, zo leert het christendom, verwijst je iemand naar zijn eeuwige bestemming, en het nemen van onschuldig leven is een zonde tegen God de Schepper.¹² Singer verwerpt het christendom en plaatst heel het bewuste leven in een continuüm. Daden die pijn veroorzaken aan, of leiden tot de verwoesting van wezens met intelligentie (zoals walvissen) zijn verkeerd. Vergelijkbare daden jegens wezens die ogenschijnlijk geen intelligent bewustzijn hebben (zoals menselijke embryo's) zijn niet verkeerd. Dieren en mensen zouden behandeld moeten worden met gelijke criteria als het gaat om medelijden: je moet misschien doden om een einde te maken aan pijn. Het doden van gehandicapte baby's bijvoorbeeld is gerechtvaardigd, gezien het lijden dat hun waarschijnlijk wacht.

Er is ook geen absolute eis om het menselijk leven te beschermen boven het milieu.

In toenemende mate beargumenteren sommigen binnen de radicale

11. Singer, P., *Writings on an Ethical Life*, 2002, 35.

12. *Ibid.*, 129.

tak van de milieubeweging dat de aarde zelf het grootste goed is en dat die bedreigd wordt door menselijk leven. De Finse activist Pentti Linkola (1932-2020) ziet mensen bijvoorbeeld als een tumor voor de aarde. We verbruiken meer natuurlijke bronnen dan eerlijk zou zijn, vindt hij. Het overgrote deel van de mensen zou gedood moeten worden. Degenen die overblijven zouden geregeerd moeten worden door een autoritaire milieubewuste staat, waarin mensen gedwongen gesteriliseerd worden en privéauto's in beslag worden genomen.¹³

Geen Schepper God: geen oordeel

De tweede leugen komt voort uit de eerste. Als er geen Schepper is, hoeven we geen verantwoording af te leggen aan een Schepper en zal er ook geen oordeel volgen. De atheïstische filosoof Friedrich Nietzsche (1844-1900) hamerde erop dat er geen transcendente moraal is, en dat we dus niet worden beperkt door een morele wet buiten onszelf. Alleen de menselijke wil bepaalt wat wij willen doen. Hij zag religie of sociale conventies als schadelijke beperkingen.¹⁴ De Amerikaanse socioloog Philip Rieff (1922-2016), auteur van *The Triumph of the Therapeutic* (1966), hield vol dat het onderscheidende kenmerk van de moderniteit de aanname was dat we geen verantwoording hoeven af te leggen aan iemand anders dan onszelf. Als we geen verantwoording hoeven af te leggen aan God, wie heeft dan het recht ons te vertellen wat we moeten doen? Het idee vatte post dat iedere uitoefening van gezag giftig is. Vandaag de dag denkt men vaak dat het vernederend is, ja zelfs psychologisch schadelijk om je te onderwerpen aan autoriteit.

Als er geen God is, kunnen we onze eigen identiteit scheppen, onze eigen bestemming kiezen en onze eigen moraliteit construeren. We hebben slechts dit ene leven op aarde, dus moeten we er het beste van

13. Linkola, P., *Human Flood* (vertaald door H. Heinonen en M. Moynihan), 1989 (geraadpleegd op 26 maart 2020), http://www.penttilinkola.com/pentti_linkola/ecofascism_writings/humanflood/

14. Meer over Nietzsche in hoofdstuk 3.

maken. Zelfverwezenlijking wordt vaak gezien als ons hoogste doel.¹⁵ Als we simpelweg gedreven worden door natuurlijke biologische instincten, dan is gedrag, zo neemt men vaak aan, onvermijdelijk bepaald door seksuele verlangens (in hoofdstuk 3 kijken we naar de impact van Freuds denken). Een van de meest hardnekkige leugens waarin men vandaag de dag gelooft is dat schuld noodzakelijkerwijs een schadelijke emotie is. De christelijke moraal wordt gezien als slecht, omdat die zo veel schuldgevoelens opwekt. Dit alles is een logische uitwerking van het feit dat we onszelf in het middelpunt van het universum hebben geplaatst, in plaats van onze Schepper te erkennen en te aanbidden.

Binnen het culturele denkkader van het extreme individualisme moet iedereen doen wat goed is in eigen ogen. Als we de morele keuze die iemand maakt weigeren te bevestigen, betekent dat dat we geen waarde hechten aan hem als mens of hem respecteren. Het kan zelfs geïnterpreteerd worden als haat. Met de toenemende kritiek op het idee van gezag zelf en de opmars van de gedachte dat morele oordelen wijzen op kortzichtigheid, werden mensen steeds terughoudender als het gaat om het uiten van hun visie op moraal in het openbaar. Rond 2021 was de slogan ‘kritiek is geweld’ op universiteiten heel normaal.¹⁶

‘Ware waarheid’?

Als we meegaan in de leugen dat de waarheid alleen te maken heeft met wat we zien, aanraken of voelen (de fysieke werkelijkheid) dan wordt alles buiten de materiële wereld gezien als een kwestie van individuele voorkeur of opinie.¹⁷ God, moraal en geloof worden teruggedrongen naar het privéleven, waarvan niet kan worden aan-

15. Een eenvoudige definitie van zelfverwezenlijking is: ‘de volledige benutting van je potentieel, en de volle ontwikkeling van je vermogens en waardering voor het leven’ (geraadpleegd op 3 maart 2021), <https://www.simplypsychology.org/self-actualization.html>

16. Furedi, E., ‘The Disinger of Judgment’, *First Things*, januari 2021 (geraadpleegd op 30 december 2020), <https://www.firstthings.com/article/2021/01/the-disinger-of-judgment>

17. Zo wekt de genderideologie bijvoorbeeld de suggestie dat subjectieve ervaring de fysieke realiteit terzijde kan schuiven.

getoond of het waar is. Ieder mens moet zelf zijn waarden bepalen. Religie kan niet bewezen worden.

Deze wereldvisie gaat ervan uit dat gesprek over God en moraal beperkt moet worden tot individuele ervaring, los van de dagelijkse realiteit van onderwijs, zakenleven, wetgeving, gezondheidszorg, technologie en sociaal werk. Welmenende christenen mogen dan bidden, de Bijbel lezen en op zondag naar de kerk gaan, maar de rest van de tijd leven ze alsof God niet bestaat. Deze 'naturalistische' wereldvisie beheerst een groot deel van ons onderwijs, de media en het publieke leven.

Wat zijn de gevolgen van deze wereldvisie?

Naturalistische wereldvisie
1. Geen Schepper God: evolutionaire ontwikkeling
2. Geen Schepper God: geen oordeel
3. 'Ware waarheid' beperkt zich tot de fysieke wereld

Het menselijk leven kent geen unieke waardigheid

De evolutietheorie en de daaruit voortvloeiende naturalistische wereldvisie zien mensen als het gevolg van toeval in een onpersoonlijk universum. Als mensen slechts een toevallig product zijn van een lang, geleidelijk proces van natuurlijke ontwikkeling, dan vloeit daaruit voort dat ze geen intrinsieke waarde of voortreffelijkheid bezitten. Je gaat dan de waarde van het leven beoordelen aan de hand van criteria als bruikbaarheid, genot, autonomie of bewustzijn. Het hoeft niemand te verrassen dat het *Tweede Humanistische Manifest* (1973) erop stond dat iedereen het recht zou krijgen op zowel abortus als euthanasie, en dat zelfmoord gelegaliseerd zou moeten worden.¹⁸ Decennialang heeft de natuurhistoricus Sir David Attenborough (1926) zijn publiek wereldwijd betoverd met zijn natuurdocumen-

18. Humanist Manifesto II, 1973, artikel 6 en 7 (geraadpleegd op 13 januari 2021), <https://americanhumanist.org/what-is-humanism/manifesto2/>

taires. Het is de vraag of er iemand is die meer heeft gedaan om de schoonheid van de schepping in de huiskamer van mensen te brengen. Attenborough geeft de Schepper niet de eer voor de wonderen van het heelal. Hij ziet ons als het resultaat van de evolutie, met als gevolg dat het menselijk ras een plaag op aarde is die ingeperkt en beheerd moet worden.¹⁹ Als je de Schepper ontkent, ontken je de unieke waardigheid van mensen die gemaakt zijn naar Zijn beeld. Milieuactivist Pentti Linkola, die ik hierboven al noemde, wees de menselijke waardigheid ook af:

Het mensdom verstikt, door het voortdurend ter wereld brengen van al die krioelende, vervuilende menigten, in dat proces ook zijn eigen cultuur en maakt die te schande.²⁰

Vanuit die visie op de mensheid hoeft het ons niet te verbazen dat hij zich het volgende afvroeg:

Wie mist al die mensen die stierven gedurende de Tweede Wereldoorlog? Wie mist de twintig miljoen mensen die geëxecuteerd werden door Stalin? Wie mist Hitlers zes miljoen Joden?²¹

Hij en andere radicale milieuactivisten hebben beargumenteerd dat de menselijke samenleving zelfs een verplichting zou kunnen hebben om abortus, infanticide en euthanasie en eugenetische politiek toe te passen om de wereldpopulatie te reguleren.

We zouden daarvan moeten schrikken. Toch is dit het logische gevolg van een materialistische wereldvisie. De christelijke schrijver Francis Schaeffer (1912-1984) merkte op:

19. Attenborough, D., 'Humans are Plague on Earth', The Daily Telegraph, 22 januari 2013 (geraadpleegd op 7 oktober 2020), <https://www.telegraph.co.uk/news/earth/earthnews/9815862/Humans-are-plague-on-Earth-Attenborough.html>

20. Linkola, P., *Human Flood* (vertaald door H. Heinonen en M. Moynihan), 1989 (geraadpleegd op 26 maart 2020), http://www.penttilinkola.com/pentti_linkola/ecofascism_writings/humanflood/

21. Ibid.

Als de mens niet gemaakt is naar het beeld van God, dan staat niets onmenselijkheid in de weg.²²

Als we slechts de producten van toeval en materie zijn, dan heeft de geschiedenis geen doel en is er niets na de dood. Dit berooft het leven van betekenis en ieder ander doel dan overleving. De Britse evolutionair bioloog en auteur van *The God Delusion*, Richard Dawkins (1941), schrijft:

Natuurlijke selectie, het blinde, onbewuste, automatische proces dat Darwin ontdekte, en dat we nu kennen als de verklaring voor het bestaan en de ogenschijnlijk betekenisvolle vorm van leven, heeft geen bedoeling. (...) Het heeft geen visie, geen vooruitziende blik, geen enkel zicht. Als je zou kunnen zeggen dat het de rol van een klokkenmaker speelt in de natuur, dan is het een blinde klokkenmaker.²³

Prof. William Provine (1942-2015) was een toonaangevend atheïst en wetenschapshistoricus. Als het gaat om de gevolgen van atheïsme, dan wond hij er geen doekjes om:

Laat me opsommen wat de moderne evolutionaire biologie ons luid en duidelijk verkondigt – en dit zijn ten diepste de visies van Darwin zelf. Er zijn geen goden, geen bedoelingen, en geen doelgerichte machten van welke aard ook. Er is geen leven na de dood. Als ik sterf, weet ik volkomen zeker dat ik dood zal zijn. Dat is mijn einde.²⁴

Geen absolute moraal

Als er geen Schepper is, dan hoeven we geen verantwoording af te leggen aan een Schepper en dan zijn er geen absolute morele wetten en maken we onze eigen regels. Schuld voelen is ongezond en zelfs

22. Schaeffer, F. en E.C. Koop, *Whatever Happened to the Human Race?*, 1980, 15.

23. Geciteerd in Blanchard, J., *Does God Believe in Atheists?*, 2000, 120.

24. Provine, W.B., debat met Johnson, P.E., aan Stanford University, 30 april 1994 (geraadpleegd op 18 juni 2020), <http://www.arn.org/docs/orpages/or161/161main.htm>

ziekmakend. De christelijke leer over Gods morele wet en de noodzaak van bekering worden gezien als psychologisch en emotioneel misbruik, een aanval op de menselijke vrijheid.

Evolutionair bioloog Julian Huxly (1887-1975) werd in 1946 de eerste algemene voorzitter van Unesco²⁵ en in 1963 de eerste voorzitter van de British Humanist Association. Hij verzette zich tegen de gedachte dat er een absolute morele waarheid zou zijn, omdat

het bestaan van een dogma, waarvan de absolute waarheid bekrachtigd wordt door gezag of gegarandeerd door openbaring (...) haast wel het onderspit moet delven als we kijken naar het toenemend aantal nieuwe feiten en nieuwe kennis.²⁶

De Canadese psychiater Brock Chisholm (1896-1971) was de eerste algemene directeur van de Wereldgezondheidsorganisatie. Hij wilde mensen bevrijden uit de ouderwetse moraliteit. Kinderen moesten grootgebracht worden zonder starre ideeën over goed en kwaad. Mensen moesten zich losmaken uit de

giftige zekerheden die ons met de papelepel zijn ingegoten, door ouders, zondagsschoolonderwijzers en docenten, politici, priesters, kranten en anderen die erop gebrand zijn over ons te heersen.²⁷

Prof. Frank Furedi laat zien dat velen in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw de termen autoriteit en autoritair als synoniemen begonnen te gebruiken. Vervolgens werd het woord gehoorzaamheid in de jaren vijftig in toenemende mate gebruikt in combinatie met de term slaafse gehoorzaamheid. Onderliggende gedachte?

25. De organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur.

26. Geciteerd door Furedi, F, 'The Diseasing of Judgment', *First Things*, januari 2021 (ge raadpleegd op 30 december 2020), <https://www.firstthings.com/article/2021/01/the-diseasing-of-judgment>

27. Ibid.

Gehoorzaamheid was iets voor mensen die niet nadachten!²⁸

De notie van de zogenaamde ‘giftige pedagogiek’ beargumenteert dat de uitoefening van alle gezag dodelijk is. Veel jonge mensen leren nooit om respect te hebben voor gezag. In 1923 merkte de Britse socioloog Richard Hoggart op dat wanneer oudere mensen in de achterstandsbuurt van Leeds waar hij was opgegroeid spraken over jeugdmisdrijven, ze iedere opmerking voorzagen van de toevoeging: ‘maar dat is natuurlijk mijn mening’. In een wereld waar God en absolute morele wetten worden ontkend, mag niemand oordelen. We hoeven dan ook niet verbaasd te zijn dat Hoggart in dezelfde wijk weinig vertrouwen vond in de rol van ouders bij het leidinggeven aan hun kinderen en dat kinderen er tragisch genoeg opgroeiden in wat ten diepste een ‘gewelddadige jungle’²⁹ was.

William Provine, hierboven genoemd, was een integer man. Als evolutionair theoreticus wilde hij een moreel goed leven leiden, maar hij deed er nogal luchtig over dat hij daar geen vast fundament voor had:

Er is geen ultiem fundament voor ethiek, geen ultieme betekenis van het leven en ook geen vrije wil voor mensen. (...) Uiteindelijk is er totaal geen reden voor een robuuste ethiek, er is zelfs niet eens een ultiem fundament voor ethiek. Als je een atheïst bent en weet dat je gaat sterven, dan doet alleen vriendschap er echt toe.³⁰

Christenapologeet James Sire stelde de volgende vraag:

Als we slechts materiële wezens zijn, producten van onbedoelde, liefdeloze bronnen, waarom denken we dan dat we iets kunnen weten? En waarom denken we dat we goed zouden moeten zijn?³¹

28. Ibid.

29. Geciteerd in Himmelfarb, G., *The Demoralization of Society*, 1995, 241.

30. ‘William Provine, RIP. Noble in His Honesty’, *Evolution News and Science Today*, september 2015 (geraadpleegd op 18 juni 2020), mijn cursivering, https://evolutionnews.org/2015/09/william_provine/

31. Sire, J., *The Universe Next Door*, 4e druk, 2004, 240.

Cultuurrelativisme

De westerse samenleving is gefundeerd op de Bijbelse wereldvisie, die een duidelijk onderscheid maakt tussen goed en kwaad. Daarom was Winston Churchill in staat om zo scherp te zien dat het nazisme een moreel kwaad was dat met alle mogelijke middelen bestreden moest worden; op vergelijkbare wijze doorzag hij ook het morele kwaad van het communistische totalitarisme.³² Maar acht decennia na de Tweede Wereldoorlog is het helemaal uit de mode om te impliceren dat de westerse democratie superieur is aan welk ander politiek systeem ook, omdat moreel relativisme heeft geleid tot cultureel relativisme. George Blake was een Britse spion die werkte voor Sovjet-Rusland in de periode 1953-1960. Hij was zich ten volle bewust van de onderdrukking in Rusland, de showprocessen en de goelags. Toch zette hij zich, ondanks dat alles, welbewust in om het netwerk van agenten die vrijheid en democratie probeerden te brengen in Oost-Europa, te vernietigen. Veel agenten die hij verraadde, werden gedood, sommigen van hen nadat ze gemarteld waren.³³ Blake werd uiteindelijk gearresteerd en schuldig bevonden aan verraad. Hij stierf op 26 december 2020. In necrologieën werd melding gemaakt van zijn ‘moed’. Andrew Roberts, de biograaf van Churchill, veroordeelde zonder omhaal de ‘morele gelijkwaardigheid’ van zulke necrologieën:

Een in- en inslecht mens stierf op tweede kerstdag, hoewel je dat nauwelijks zou kunnen opmaken uit de volkomen *oordeelvrije toon in zijn necrologieën* ... Landen die het voorrecht genieten van volksvertegenwoordigingen, wetten, vrije en eerlijke verkiezingen, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van samenkomst en pers zijn inderdaad *moreel superieur* aan die landen die zulke dingen haten en vrezen, en meedogenloos proberen die de kop in te drukken. Mensen als George Blake, die hun leven wijden aan

32. Roberts, A., *Churchill. Walking with Destiny*, 2019, passim, vooral 967.

33. Roberts, A., ‘The Death of George Blake Reveals How Little We Now Respect Western Values’, *The Daily Telegraph*, 28 december 2020 (geraadpleegd op 4 januari 2021), <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/12/28/death-george-blake-reveals-littlenow-respect-western-values/>

een poging om democratie te vervangen door communistische tirannie, moeten dus als ze sterven vereenzelvigd worden met de misdaden tegen de mensheid die ze hebben begaan, in plaats van hen te boek te stellen als ‘moreel gelijkwaardig’ aan onze eigen spionageagenten in het Westen.³⁴

Geen universele religieuze waarheid

De morele gelijkwaardigheid, die terecht veroordeeld werd door Andrew Roberts, is slechts een symptoom van de huidige aanname dat het arrogant is om te beweren dat je weet wat universeel waar is. We horen over ‘jouw waarheid’ en ‘mijn waarheid’ en je hebt vast wel eens het volgende mantra gehoord:

Nou, dat mag dan voor jou waar zijn, maar niet voor mij!

Er wordt van ons verwacht dat we onze morele opvattingen en geloof in het persoonlijke ‘geestelijke’ hokje houden, en velen van de verondersteld meest briljante geleerden van deze tijd promoten een wereldvisie die God ontkent en de absolute moraal afwijst. Als je het naturalisme echter consistent doorvoert dan leidt dat tot wanhoop. Zoals de humanistische filosoof Bertrand Russell (1872-1970) schreef:

Het mensdom (...) is een groep schipbreukelingen op een stuk hout op de weidse oceaan in de nacht. Overal duisternis om hen heen. Eén voor één vallen ze van het vlot en verdwijnen in het water. Als de laatste man eraf gevallen is, zal de zee blijven golven, en de plek waar hun lichamen het water raakten zal weer onzichtbaar worden. De natuur geeft niets om de mens.³⁵

Deze wereldvisie voorziet niet in een stevig fundament voor menselijke waardigheid. Als je denkt dat alles louter materie of energie is, dan is er geen grond voor betekenis, moraal, liefde of hoop.

34. Ibid.

35. Toegeschreven aan Bertrand Russell, geciteerd in Smart, S. (red.), *The Spectator's Guide to Worldviews*, 2007, 119.

Het is geen toeval dat het woord ‘demoralisering’ een dubbele betekenis heeft. Oorspronkelijk betekende ‘demoraliseren’ het aantasten of ondermijnen van moraal. Daarbij ging men ervan uit dat er zoiets als een absolute moraal is, die je kunt ondermijnen. Nu doelen we bij ‘demoralisering’ echter op ontmoediging en ondermijning van het moreel. Het verband is duidelijk. Als je ieder gevoel van objectieve moraal verliest, zul je in de dubbele betekenis van het woord gedemoraliseerd raken.

Voor de jaren zestig was zelfmoord zeldzaam onder jonge mensen in Amerika. In de jaren tachtig pleegden ieder jaar bijna 400.000 jongvolwassenen zelfmoord en rond 1987 was zelfmoord zelfs de tweede doodsoorzaak geworden onder tieners, na auto-ongelukken.³⁶ In 1994 pleegde Kurt Cobain (1967), leadzanger van de band Nirvana, zelfmoord. Er waren tien miljoen exemplaren van zijn album *Nevermind* verkocht en zijn wereldvisie kan worden samengevat met de woorden uit dit lied:

Stil, hier ben ik, hier ben ik, stil.

Dood, dat ben ik. Loop naar de hel, verdwijn in de gevangenis ...

Sterf.³⁷

Op Cobains zelfmoord volgde die van zeker 68 navolgers die ook zelfmoord pleegden. Vishal Mangalwadi schrijft:

Cobains muziek oefende aantrekkingskracht uit op het hedendaagse Amerika, omdat het één grote, verstikkende disharmonie was, vol woede, angst, haat, wanhoop, betekenisloosheid en schunnigheid. Hij gaf zijn liedjes titels als ‘Ik haat mezelf, ik wil dood’ en ‘Verkracht me’.³⁸

36. Mangalwadi, V., *The Book That Made Your World. How the Bible Created the Soul of Western Civilization*, 2011, 4.

37. Cobain, K., ‘Endless, Nameless’, *Nevermind*, 1991.

38. Mangalwadi, V., *The Book That Made Your World*, 9.

In de zevende eeuw voor Christus had de profeet Jeremia verdriet over de zelfverwoestende dwaasheid van het volk dat God en Zijn waarheid verwierp:

Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden (Jer. 2:13).

Tijdens de twintigste eeuw helde de dappere nieuwe wereld, bevrijd van de ‘beperkingen’ van religie, in toenemende mate over naar pessimistisch nihilisme. Een naturalistische wereldvisie biedt geen hoger levensdoel en geen vaste grond voor hoop.

Extra leesmateriaal

Furedi, F., ‘The Diseasing of Judgment’, *First Things*, januari 2021 (geraadpleegd op 30 december 2020), <https://www.firstthings.com/article/2021/01/the-diseasing-of-judgment>

Pearcey, N., *Total Truth. Liberating Christianity from its Cultural Captivity*, 2004.

Samenvatting: Aan het einde van de negentiende eeuw was de evolutietheorie zo breed geaccepteerd, dat de naturalistische wereldvisie steeds meer voet aan de grond kreeg. ‘Er is geen Schepper God, en er zal geen oordeel komen’, was het credo. Dit had diepgaande gevolgen: aan mensen wordt niet langer een unieke waardigheid toegekend, de geschiedenis heeft geen doel, de dood is het einde en er is geen absolute moraal of universele religieuze waarheid.